

JOAN F. MIRA

“El terrorista, per tant, no és algú que ha perdut l’enteniment i es mou per impulsos sense control, no és el ‘vàndal’, el ‘salvatge’, que actua brutalment i sense pensar, ni és algú posseït de sobte per una passió homicida o destructiva que no pot controlar. El terrorisme és una cosa molt pitjor: és l’ús racional de la destrucció, el dolor i la mort amb un càlcul previ de resultats possibles”

Les raons del terror, 1

Ja han passat alguns dies des de l’11 de març, quan escric, alguns dies des de l’horrible matança, i han passat unes eleccions estranyes que, per fortuna (els déus són misericordiosos, de vegades), han despatxat la dreta espanyola d’un poder que ocupava amb tanta prepotència i tan escàs esperit pacífic. Començaré, recordant amb emoció les víctimes, i amb la ferida profunda de Madrid encara oberta i sagrant, per una idea que pot semblar escandalosa: un acte de terror com aquest és un resultat de la raó, val a dir, els terroristes actuen moguts per raons. És perfectament comprensible, en hores de mort i de desgràcia massiva com aquesta, reaccionar expulsant de la condició humana els culpables, encara que només siga a través de la metàfora: aquests assassins són com bèsties feroços, són com animals malignes, i per tant són exactament feres de debò, no són humans. És natural, també, reaccionar amb una indignació que ens fa afirmar que, si són tan brutals i cruels, és perquè estan privats de raó: el terrorisme, llavors, seria una mostra perfecta i extrema d’irracionalitat, una cosa que, de nou, redueix els seus autors a una condició infrahumana. Ells, els que actuen d’aquesta manera monstruosa, no poden ser com nosaltres. I són reaccions comprensibles, d’acord, però la idea és radicalment falsa, i més que falsa, perillosa: reduir el terror a la bestialtat, pensar que és cosa pròpia d’animals, de gent que ha perdut la raó, és desconèixer la seua perversa racionalitat, una racionalitat que, en tant que tal, és perfectament humana. Perquè els humans som, en efecte, capaços de fer el mal racionalment: capaços de pensar en el dolor dels altres, en la desgràcia que causem, en l’horror que podem provocar, en la destrucció i en la mort d’altres persones, i, pensant i sabent tot això, provocar-ho amb perfecta consciència. Qui no vol causar mal o no és conscient del mal que causa, un animal o un boig, no és responsable d’aquest mal: qui ho sap, sí que n’és responsable. El terrorista, per tant, no és algú que ha perdut l’enteniment i es mou per impulsos sense control, no és el “vàndal”, el “salvatge”, que actua brutalment i sense pensar, ni és algú posseït de sobte per una passió homicida o destructiva que no pot controlar. El terrorisme és una cosa molt pitjor: és l’ús racional de la destrucció, el dolor i la mort amb un càlcul previ de resultats possibles. Amb una diferència, això sí, respecte al càlcul del delinqüent “comú”: que el resultat que ha previst o buscat el terrorista té un component ideològic, ha de ser en benefici d’una “causa”.

El terrorista, invariablement, es considera justificat per la grandesa superior d’aquesta causa: justificat davant de si mateix, i sobretot davant dels que comparteixen els seus fins i aproven els seus mitjans. Ell no és un assassí, de cap manera és un delinqüent: ell és un guerriller, un soldat, un màrtir o un heroi. I massa sovint no contempla la diferència entre un atemptat diguem-ne “selectiu” (contra un governant opressor, contra un símbol de la tirania) i una massacre com la d’Atocha o la d’Hipercor. Perquè les víctimes, no cal dir-ho, no compten per res com a tals víctimes: o són baixes causades a l’enemic, i per tant cal celebrar la seua destrucció, o són simple instrument, materials per construir la futura victòria. En alguns pobles i barris d’Euskadi els amics o simpatitzants d’ETA, als ajuntaments o al carrer, són insensibles al dolor dels innocents i honoren sovint com herois els qui l’han provocat i causat. En moltes ciutats dels països islàmics, els membres d’Al-Qaida o els qui maten i moren —o moren matant— en el nom d’Al·là el gran, el misericordiós, són celebrats i admirats com a màrtirs sants, i la mort de milers d’innocents aquell 11 de setembre funest va ser acollida als carrers i a les places jubilosament. Això és així, i de res no serveix ignorar-ho.